

Sygn. akt I UK 314/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania B. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o ustalenie ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od pozwanego na rzecz wnioskodawczyni tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście
czterdzieści) złotych.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 lutego 2016 r. wydanym w wyniku wniesienia apelacji B. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 29 stycznia 2015 r. zmieniono zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że B. W., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, od dnia 1 marca 2014 r. Ponadto zasądzono od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz B. W. kwotę 210 zł (dwieście dziesięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. decyzją z 15 lipca 2014 r. stwierdził, że B. W., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlega od dnia 1 marca 2014 r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. Wyrokiem z dnia 29 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił odwołanie B. W. o zmianę zaskarżonej decyzji i stwierdzenie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą oraz podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości apelacją pełnomocnik B. W.. W ocenie Sądu Apelacyjnego, poczynione w przedmiotowej sprawie ustalenia faktyczne, nie pozwalają na zanegowanie zarobkowego charakteru podejmowanych czynności i w konsekwencji na obalenie domniemania wynikającego z wpisu do ewidencji.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną i wniósł o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy, albo o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania. Nadto, wniósł o zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego wg nom przewidzianych.

Skargę oparto na podstawie kasacyjnej określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. naruszeniu prawa materialnego: art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej; art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 11 ust. 2 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; art. 58 § 2 k.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), wskazano na istnienie istotnego zagadnienia prawnego, polegającego na ustaleniu czy za prowadzenie działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej można uznać podejmowanie działań niemających uzasadnienia z punktu widzenia zasady racjonalnego gospodarowania, nieopłacalnych i pozostających w sprzeczności z regułami zyskowności, a w konsekwencji skutkujących objęciem obowiązkowym

ubezpieceniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczona wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej - w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia o szczególnym charakterze. Przede wszystkim zmierza do ochrony interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Natomiast jej zadanie nie polega na ponownej ocenie sprawy z perspektywy niezadowolonej z rozstrzygnięcia strony. Już przytoczone spostrzeżenie obliuguje do wstępnej oceny sprawy w ramach tzw. „przedsądu”. Jego zakres jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania. Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wyartykułowanie podstawy uzasadniającej jej przyjęcie. Skarżący ów obowiązek zrealizował, odwołując się do podstawy wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. (w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne). W ten sposób wyznaczył pole badawcze przedsądu.

O faktycznym istnieniu przesłanki w postaci istotnego zagadnienia prawnego nie dowodzi jednak sama teza, lecz zespół argumentów prawnych, które prowadzą do możliwości różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zagadnienie prawne musi spełniać określone kryteria. Po pierwsze, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UK 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca

2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Po wtóre, być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i po trzecie, pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą. Podstawowym celem instytucji przysądu jest bowiem rozważenie, czy w skardze kasacyjnej podniesiono okoliczności, których rozważenie przez Sąd Najwyższy będzie wkładem w rozwój prawa i zapewnienie jednolitości jego sądowej wykładni. Tylko wtedy wykazany zostaje publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, LEX nr 39498).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, zaś z mocy art. 12 ustawy także obowiązkowi ubezpieczenia wypadkowego. Równocześnie na swój wniosek mogą podlegać dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej). Z kolei pojęcie osoby prowadzącej działalność pozarolniczą zostało zdefiniowane na potrzeby ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w jej art. 8 ust. 6 i dotyczy osób wykonujących różnego rodzaju działalność na własny rachunek. Za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność ustawa uznaje osobę (fizyczną) prowadzącą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych (art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy). Moment powstania obowiązku (art. 13 pkt 4 ustawy systemowej) ubezpieczenia społecznego datuje się od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności i trwa do dnia zaprzestania jej wykonywania, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszone na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że podstawą do powstania obowiązku ubezpieczenia w oparciu o powyższy przepis jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej, co oznacza, że wykonywanie tejże działalności, to rzeczywista działalność zarobkowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 listopada 2005 r., I UK 80/05, LEX nr 195796; z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z dnia 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738; z dnia 19 lutego 2009 r., II UK 215/08, LEX nr 736739; z dnia 19 lutego 2010 r., II UK 186/09, LEX nr 590235; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533). Z tego względu sam wpis do Ewidencji Działalności Gospodarczej ma charakter deklaratoryjny i nie zamyka istoty problemu, bowiem stanowi jedynie obalalne domniemanie, że działalność gospodarcza była rzeczywiście podjęta i prowadzona w okresie nim objętym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2000 r., II UKN 568/99, LEX nr 44962).

Dookreślając warunki brzegowe pojęcia działalności gospodarczej należy powtórzyć za uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r., (III CZP 117/91, LEX nr 3709), że wyróżniają ją pewne specyficzne właściwości, do których należy zaliczyć: zawodowy (a więc stały) charakter; związaną z nim powtarzalność podejmowanych działań; podporządkowanie zasadzie racjonalnego gospodarowania oraz uczestnictwo w obrocie gospodarczym. Przedmiotowy kierunek zapatrywania został zaaprobowany także w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2005 r., III CZP 88/04, (OSNC 2006 nr 1, poz. 5), w której stwierdzono, że działalnością gospodarczą jest działalność wykazująca zawodowy, czyli stały, charakter, podporządkowanie regułom zysku i opłacalności (lub zasadzie racjonalnego gospodarowania) oraz uczestnictwo w działalności gospodarczej (w obrocie gospodarczym).

Równolegle w doktrynie wypracowano stanowisko, że do uznania określonej przedmiotowo działalności za działalność gospodarczą konieczne jest łączne zaistnienie trzech jej cech funkcjonalnych: kryterium ekonomicznej klasyfikacji działalności; zarobkowych celach działalności; sposobie wykonywania działalności gospodarczej ze względu na organizację i częstotliwość (zob. C. Kosikowski:

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, komentarz, wyd. VII, LexisNexis 2013).

Obalenie domniemania wynikającego z wpisu do ewidencji jak i zakwestionowanie zarobkowego charakteru prowadzonej działalności, to kwestie oparte o konkretne ustalenia faktyczne. Sądy *a meriti* ustaliły, że fakt ciąży ubezpieczonej był prawnie obojętny, a fakt wykonywania czynności w ramach zarejestrowanej działalności oraz wielkość uzyskiwanych obrotów, nie była przedmiotem sporu. Art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych kreuje obowiązek podlegania osób prowadzących pozarolniczą działalność ubezpieczeniom z mocy ustawy od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Tym samym, ocena prawidłowości decyzji organu rentowego z dnia z 15 lipca 2014 r. stwierdzająca, że B. W., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlega od 1 marca 2014 r. obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, powinna być dokonana w oparciu o ustalenia, czy wnioskodawczyni faktycznie wykonywała działalność gospodarczą.

Natomiast fakt zadeklarowania w toku prowadzonej działalności gospodarczej, nadmiernej w odniesieniu do bieżąco osiąganym przychodów, podstawy wymiaru składki, nie może stanowić jedynej i wystarczającej okoliczności faktycznej, poprzez którą skutecznie zanegowany zostanie fakt prowadzenia działalności gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Powstanie obowiązku ubezpieczeń społecznych po stronie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność jest bowiem niezależne od tego, czy działalność ta przynosi osobie ją wykonującej dochody. Nawet jeżeli pozarolnicza działalność jest prowadzona ze stratą, osoba ją wykonująca podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych.

Ponadto, zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 21 kwietnia 2010 r. (II UZP 1/10, LEX nr 575822), Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z

dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Skoro więc ubezpieczona działalność gospodarczą faktycznie prowadziła, to zgodnie z obowiązującymi przepisami miała ona prawo zadeklarować dowolną podstawę wymiaru składek (w granicach wyznaczonych dyspozycją przepisu art. 18 ust. 8 ustawy emerytalnej, tj. nie mniej niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy), nawet jeżeli była ona nieadekwatnie wysoka w stosunku do rzeczywiście osiągniętych dochodów. Okoliczność ta wpływać także nie może na ustalenie samego faktu wykonywania działalności gospodarczej.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że deskrypcja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uwidacznia brak istotnego zagadnienia prawnego, a przedstawiona przez skarżącego kwestia nie spełnia wskazanych wyżej wymogów w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 98 § 1 k.p.c.